

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga „Naš. Listu“ in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto II.

V Ljubljani, 2. rožnika 1906.

Št. 6.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17

„Mladika.“

Ze več let se je javno in zasebno naglašala nujna potreba boljšega internata za slovenske deklice iz srednjih in gmotno najugodnejše živečih slojev. Kakor povsod, so nam tudi na tem polju prednjačili Nemci, ki so torej jemali v vzgojo in oskrbo tudi slovenske deklice ter jih seveda odgajali v svojem, našem narodu neprijaznem ali vsaj v indiferentnem duhu. Koliko škodo je imel od tega narod, si je lahko misliti. Skrajni čas je bil že torej, da se je začelo delati na to, da dobimo slovenski internat za deklice, ki se bodo vzgajale v njem v narodnem duhu.

V Ljubljani se je namreč osnovalo društvo »Mladika«, ki si je — kakor poročajo listi — stavilo nalogo:

a) skrbeti za vsestransko vzgojo ter tudi za strokovno in gospodinjsko naobrazbo slovenskih deklic;

b) za primerna stanovanja slovenskim deklicam,

c) za dobro nadzorstvo gojenk izven šole.

Svoj namen hoče društvo dosežati:

1. z ustanovitvijo in z vzdrževanjem dekliškega internata,

2. z ustanovitvijo in vzdrževanjem privatne dekliške ljudske štirirazrednice v Ljubljani,

3. z otvoritvijo gospodinjske nadaljevalne šole in

4. z nadzorovanjem stanovanj onih deklic svojih zavodov, ki ne bodo stanovale v internatu.

Društvena pravila so od vlade že potrjena in v kratkem se skliče občni zbor, da voli stalni odbor, ki prične z rednim delovanjem.

Društvo »Mladika« ima torej jako vzvišen in koristen namen ter bo zlasti za narodni prospeh največje važnosti. Zato pozdravljamo z veseljem to društvo. Vendar pa bi si usodila, preden se otvori ta internat, izraziti nekatere svoje misli glede odgoje v takih, že omenjenih zavodih.

Princip moderne vzgoje mora biti — vzgajanje svobodnih individualnosti! Dalje mora biti vzgoja praktična ter naj nam ne podaja nikakih le teoretsko izo-

mikanih, le blaziranih, smešno ošabnih, vse domače zaničujočih punčik, ki vihajo nad vsako stvarjo blagorodni svoj nosek. Odgoja bodi skozi in skozi demokratska! Mi Slovenci imamo le prav malo »višjih hčerk«, zato nikakor ne kaže, da bi se uravnala odgoja v našem bodočem slovenskem zavodu po okusu tistih redkosejanih mater le posameznih »višjih hčerk«, torej po vzorcu raznih nemških institutov in sacrecoeurov, kjer se uče dekleta vsega možnega in nepotrebnega. Ko pa dovrše te svoje študije, so navadno vendarle prave pravcate goske, polne nadutosti in snobizma.

Slovenski zavod mora biti zavod resnega dela, praktičnega, za življenje uporabljivega učenja; poleg tega pa naj tudi ne zanemarija zdravega športa, kajti le v krepkem telesu biva krepka duša. Slovenci potrebujemo resnih, treznomislečnih, samostojnih, resnično naobraženih, narodnih ter za delo sposobnih žen in deklet. Tako imenovanih institutk, ki so vzgojene po šabloni, ki imajo ves »bon ton« v glavi, ki ne smejo prestopiti brez spremstva praga domače hiše, a napravijo vkljub temu ali morda prav zato vsak trenotek veliko neumnost, takih marijonetk Slovenci ne moremo rabiti! Če bomo učili svoja dekleta značajnosti, samostojnega mišljenja ter jih navajali, da bodo cenile same sebe, če jim ne bomo prav do poročne postelje prikrivali vsega onega, kar je naravno, če jih bomo učili vedno in povsod resničnosti, odkritosti in poštenosti, tedaj se nam ni bati, da krenejo naše hčerke s pravega pota, četudi ne bodo imele vedno in vsak hip za seboj celega krdela gardedam.

Prav ravna vsaka mati, ki nadzoruje svoje otroke, prav učiteljica, ki nadzoruje svoje učenke. Toda to nadzorovanje naj ne sega predaleč, naj ne zatira v deklici najboljšega, t. j. njeno osebnost (individualnost) in naj je ne sili, da postane marijoneta, ki govori, stopa, pleše in se kreta tako, kakor jej je naročila vzgojiteljica ter dela vtisk kovinaste punčike na žici.

Starši in učitelji ne smejo smatrati otrok za svoje slepo pokorne podložnike, ne smejo jih izkušati pretvoriti docela po svoji avtokratski volji, nego morajo celo krepiti vse, kar je dobrega v njih in ne izpreminjati

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

njihove osebnosti. Ravnati morajo ž njimi kakor s samostojnimi ljudmi samolastnega duševnega in telesnega življenja.

Da se more deklica svobodno razvijati, se je ne sme siliti vsak hip k čemu družemu, ne smemo je zmerjati za vsako neznatno malenkost. Če ni otrok v nobeni stvari samsvoj, če ne sme misliti s svojo glavo in ne čutiti s svojim srcem, potem je stroj, ki dela le to, kar drugi hočejo. Taka deklica je v življenju oblaček, ki se igra ž njo vsak vetrec.

Otrok sam mora spoznavati, kaj je lepo in kaj grdo. Mnogi vzgledi nas uče, da uspeva vedno bolje tisti, ki je bil od najnežnejše dobe prepuščen po previdnosti svobodni volji in svojim izkušnjam, kot oni otroci, ki so jih od mladosti vodili starši in učitelji na povodcu. Taki otroci brez neprestanega varstva in vodstva ne vedo ničesar početi, saj je bil vsak njihov korak diktiran, korigiran in izpreminjan.

Amerikanska dekleta imajo najsvobodnejšo vzgojo. Navadno študirajo skupno z dečki, opravljajo iste posle kot moški, posečajo javne kavarne, gostilne, oziroma klube in zabave, a brez izrečno angažiranih gardedam... Človek omejenih in ozkosrčnih nazorov bi mislil, da so ta dekleta prave razuzdanke. Statistika nas pa uči, da stoje Američanke v moralnem oziru vobče nad nami Evropejkami. Zakaj? Ker spoznavajo Američanke že v zgodnji mladosti resnično življenje, ker ga ne gledajo v svitu bengalske luči, ker spoznavajo polagoma in pravočasno tajnost narave in tako tudi svojo vrednost kot bodoče matere in se zato ne — zame-tajo. Našim dekletom sicer ni treba amerikanske odgoje, a tudi nemških Margaretic ne maramo.

Nevednost, hinavščina in lažnjivost so najdražje lastnosti, in marsikatero z nervozno skrbljivostjo vzgajano ter z najvišjim moralničnim zidom zavarovano dekle je moralo bridko poplačati svojo nevednost, v kateri jo je ohranila lastna dobra mati. Dokazano je, da se taka dekleta najprej spotaknejo in da so takozvane institutke najnesrečnejše stvarice na svetu. Tudi v Ljubljani poznamo več takih eksemplarjev. Do svojega 18. leta ali še dalje so živele za ograjo, a jedva so prestopile prag, se jim je zmedla glavica. Poglejte pa dekleta, ki so uživale svojo odgojo v javnosti, ki so se svobodno kretale v družbi! Kako mirno, resno, a vendar iskreno veselo, pametno in izobraženo se kretajo poslej med svetom! Od mladega vajene dela in skrbi, ne boje se boja za obstanek, nego se ga lotevajo z ravnodušnostjo in s pogumom.

Prvo je torej, da dobi bodoči slovenski internat vodstvo modernih pedagoških načel, narodno ženo, ki ne tiči z obema nogama v konservativnem duhu predpotopne priderije in smešne omejenosti, ki bi učila gojenke le sladkobnih komplimentov, igralsko sramežljivega zavijanja oči in teatralnega zardevanja — kakor se godi to v raznih institutih — nam je treba dame, ki pozna iz lastne izkušnje do dna mlado žensko dušo,

zahteve modernega izobraženega sveta in potrebe našega naroda. Taka dama pa more biti le učiteljica, ki je obenem izborna mati!

Toliko za danes. Govorili pa bomo v bodoče še o tem zavodu in njegovi uredbi. Jako želeli bi bilo, da izrečejo tudi drugi listi svoje mnenje glede vzgoje naše ženske mladine. Slovenska Gospodinja rada sprejme še nadaljna razmotrivanja o tem, za nas velevažnem predmetu.

M. G.

Rekrut Ivan.

Spisal K. G—r.

Ivan Zupan je bil potrjen za vojaka in prisegel je, da je »pripravljen zmeraj, ponoči in po dnevi, na suhem in na morju braniti svojo domovino.«

Ta čast je torej doletela tudi Ivana, a nič je ni bil vesel. Ni kričal in tulil po vasi kakor njegovi prijatelji, ni vriskal od veselja, nego stisnil je dobljeni listič v žep ter ves potr korakal proti domu. Srce mu je pokalo bolečine; ko pa je vstopil v zaduhlo sobo, kjer ga je nestrpnost čakal osiveli oče, je zajokal na glas.

* * *

Tam ob glogovi seči sta stali dve temni senci. Nad vasjo je plaval mesec, oddaleč so se čuli vriski fantov in s stolpa nizke cerkvice se je čulo dvoje plahih udarcev na drobna zvonca. Njun odmev je preletal vso tiho, v rumenkasti mesečini se kopajočo dolinico ter zamrl hipoma s tožnim disakordom. Zdelo se ti je, da je zaihtel nekje v spanju žalosten otročiček.

»Sedaj pa moram iti, Ivan«, je rekla Lenka, a mesto da bi odšla, se je še tesneje privila k njemu. »Oh, Ivan, ne pozabi name... saj veš... vse veš!«

»Ne pozabim te, Lenka moja! A tudi ti me ne pozabi in piši mi... vsaj vsaki mesec mi piši! Oh, kaj bom počel v tujini, kjer ne poznam nikogar... brez tebe! Kakor otrok se bojim tistega in zdi se mi, kakor bi šel v smrt...«

Hipoma ga je premagalo in oklenil se je plavolase njene glavice ter ihtel in ihtel...

* * *

Minili so meseci, rekrut Ivan pa je stal v vrsti svoje kompanije, bil je z nogami po zemlji, obračal se na desno in levo, vihtel puško, snažil vsak večer deset parov blatnih čevljev, šival raztrgano obleko, dokler ga ni večerna trompeta klicala k spanju. Vstajal je, ko je kazalo štiri zjutraj. Postlal si je posteljo, pometal in čistil hodnik, medtem ko so njegovi tovariši še spali. Hodil je po prstih semintja in se oziral plaho po spečih, ter bil vesel, da ni nikogar zbudil.

In ko je opravil vse, je sedel na svoj kovčeg, izvlekel iz žepa list, na katerem je imel napisane vse stotnike, majorje, podpolkovnike, polkovnike, generale in feldmaršale. In težko se je učil Ivan vsa ta čudna imena na pamet. Tiho jih je mrmral predse, duh njegov pa je bival pri Lenki, ki jo je imel rad nad vse na svetu.

Srečne ure sta preživela, kramljajoča o bodočnosti, o sreči in svoji večni ljubezni. Smehljale so se jima ustnice in lesketale se oči od velike radosti...

Zaškripala so okna, zaslišala se je zjutranja trompeta:

»Vstanite, vstanite, je že beli dan!»

Ivan je planil raz kovčeg ter tekkel v kuhinjo po kavo za gospoda korporala.

»Ali šele zdaj prihajaš za gospoda korporala?» je zaklical umazani kuhar. Ves prestrašen je postavil Ivan skledico s kavo pred korporala ter s tresočim glasom rekel:

»Gospod korporal, pokorno javim, da sem prinesel.«

»Lenoba!« je zarohnel nad njim korporal ter si česal svoje brke.

»Rekrut, moje čevlje!« je vpil narednik.

»Rekrut, moje hlače!« je vpil tam v desnem kotu še zaspani tambor. *

»Rekrut, postelji, pometi!« — Vse je kričalo nad njim; Ivan pa je skakal semintja, nosil in čistil, priklanjal se, salutiral ter jecljal: »Pokorno prosim, pokorno javim!«

Tako se je godilo Ivanu Zupanu pri vojaki, zato mu je domotožje čim dalje bolj trgalo dušo in srce. Misli njegove so bile le pri Lenki, očetu in materi in v domači vasi, kjer ga je vse ljubilo. Tako je prišlo, da je storil v svoji raztresenosti marsikaj narobe, in sleherni dan je pozabljal, kar je že znal prejšnjega dne, vsi so ga imeli za največjega bedaka.

* * *

Bila je Martinova nedelja. Vsa vojašnica je bila malone prazna. Rekrut Ivan pa je slonel sam v sobi; vsi tovariši so šli na plesišče, le on je bil kaznovan ter je moral ostati doma. Sedel je zopet na svojem kovčgu ter čital pismo Lenke:

»Oče so bolni, jaz — saj veš — okoli Božiča menda bo. Ako me imaš še kaj rad, pridi o Božiču domov!«

In čital je vedno in vedno iznova, poljubljal pismo, na katero so padale gorke solze sreče in žalosti. Potem pa je napisal dolgo, dolgo pismo Lenki, kako strašno se mu zdi, da bo moral tri dolga leta ostati pri vojaki, kjer je vsem tuj, kjer ga nihče ne razume in da se veseli, ko bo o Božiču pritisnil na srce njo in svojega otroka. Oh, kako bo srčen!

Skozi odprto okno so prihajali v sobo zvoki vsele godbe. Tudi Ivana so zazibali v sladke sen o bodočih prostih dneh, o bodoči sreči.

Naslednjega dne pa je prišel stotnik na vojaško vežbališče. Bil je dobre volje ter je govoril z navdušenjem in največjim ponosom o vojaškem stanu.

»Mi vojaki se moramo ljubiti med seboj«, je dejal z nosljajočim glasom, — »biti moramo ena duša in eno srce. Ljubiti se moramo, kakor ljubi brat brata. In kako se imenuje ta ljubezen, vi korporal?«

»Pokorščina! gospod nadporočnik.«

»Da, pokorščina je tista železna veriga, ki nas veže, ki nas naredi močne. Vojak mora ljubiti vse svoje predstojnike, od prvega desetnika do najvišjega generala. — Rekrut Zupan, povej, kdo je prvi predstojnik v našem polku?«

»Lajtnant Mah«, je zajecjal Ivan preplašen.

»Tepec! Tri dni ne smeš iz vojašnice! — Gospod lajtnant, prosim, učite ljudi; nihče ne zna in ne ve ničesar!« — Obrisal si je čelo z robcem, govoril dalje svoj govor o pokorščini ter zaključil, da tisti, ki ne zna vseh svojih predstojnikov na pamet, ne pojde o Božiču na dopust...

* * *

Žalosten je gledal Ivan za svojimi tovariši, ki so odhajali za božične praznike domov. On sam ni smel nikamor; zmedel je bil že zopet tista preklicana imena, pozabil je pozdraviti narednika, na puški se je pokazala rjasta pika, enkrat je celo vzdignil najprej desno nogo mesto leve... Tako se je zgodilo, da za Božič ni dobil dopusta.

Ves obupan je presedel Ivan vse praznike na svojem kovčgu ter čakal, da mu piše na porodu bolna Lenka. Pisala je, a očitala mu je, da ni lepo, da jo pušča na take praznike samo, ko ve, da je bolna. Naštela mu je vse one, ki so prišli na dopust k svojim dekletom. Le on jo zapušča, le on ne mara zanjo!

To je bilo Ivanu preveč. Po sprejemu tega pisma ni mogel vso noč nič spati. Črne, obupne misli so se mu podile po glavi; zdelo se mu je, da ne bo nikdar več videl svojega rojstnega kraja, svoje Lenke in svojega sinčka Ivančka. Do konca dni bo moral tu hlapčevati vsem svojim neštevilnim predstojnikom, ki ga le psujejo in zmerjajo.

»Ne, teh treh let ne bo nikdar konec!« Ta misel se je vsesala Ivanu v možgane ter ga je osvojila docela. Ves zbežan in zmučen je vstal s svojega ležišča, postlal posteljo, pometel po sobi, hitel v kuhinjo po črno kavo za korporala, jo postavil pred spečega; nato je vzel iz svojega kovčega vsa Lenkina pisma ter je odšel v snežno noč.

Glasno je budila trompeta speče vojake, ki so zehaje poskakali raz postelje, oblačili modre suknje ter srkali črno kavo.

»Zupan, moje hlače!«

»Zupan, metlo sem!« ...

Najboljša je Zvezdna cikorija!

Toda Ivana ni bilo nikjer. Vsi so stali začudeni ter se spogledovali. Kje je njih pridni, pokorni in ponižni rekrut?

Takrat pa je zašumela smreka v bližnjem gozdu; pripognila se je od teže snega, ki je padal v kepah na zmrznjeno truplo obešenca.

Svarilo.

Deva cvetko ogleduje,
Jo smehljaje poljubuje,
Ah predraga cvetka mi,
Kako še srečna bodeš ti!

Ko te njemu bom pripela,
Boš na prsih mu cvetela,
Bodeš gledala v oči,
Ki na svetu lepših ni!

Sapica je zapihljala,
Cvetka se je pomajala,
Povesnila je glavo
Kot bi rekla jej tako:

Kakor jaz si mu — cvetlica,
Dok cveto ti rožna lica;
Ko pa cvetje ti je preč,
Se ne zmeni zate več.

Manica.

Naši posli.

II.

Vsak poklic in vsak stan v človeški družbi ima svoje dolžnosti. Te stanovske dolžnosti mora dobro poznati vsakdo, ki se hoče posvetiti dotičnemu stanu ali poklicu. — Dolžnost gospodinje je, da vodi in oskrbuje gospodinjstvo ter nadzoruje vso hišo. Ker pa navadno ne zmore vsega sama, si vzame pomočnice, služkinje, ki imajo v prav mnogih ozirih iste dolžnosti, kakor jih ima gospodinja. Zato je pač velike važnosti, da se priuče dekleta, ki hočejo služiti, čimpreje vsega, kar jim treba znati v gospodinjstvu.

Dekle, ki pride s kmetov v mesto, je nezkušeno in neizobraženo, nevedno in nesamostojno; vse jej je tuje, vse novo. Ko pa se začne gibati in kretati med omikanci, se jej vidno širi obzorje; če ima dovolj dobre volje, ako je pridna in poslušna ter ima vedno odprte oči in ušesa, za vse, kar vidi in sliši, se dekle hitro izobrazuje v svojih poslih ter se jej bistri hratu tudi duh in se jej blaži srce. Toda treba je mnogo dobre volje in mnogo vztrajnosti.

Predvsem pomnite služkinje! Ko vas je sprejela gospodinja v svojo službo ter ste stopile v krog nove rodbine, ste s tem obljubile, posvečati jej svoj čas in svoje moči! Ako tratite čas s postavljanjem, z malomarnim, počasnim in površnim delom, tedaj jej kradete čas in denar, delate jej krivice prav

tako kakor bi jo delala gospodinja vam, če bi vam kaj pritrgovala od vašega zaslužka!

Da, največ škodujejo posli svojim gospodinjam s tem, da zapravljajo po nepotrebnem dragi čas! Zlasti nekatere služkinje so v tem oziru brez vesti. Povsod postajajo in povsod klepetajo; če jih pošlješ kam, jih po cele ure ni nazaj. Kar bi imele storiti danes, store komaj jutri ali pojutrajnem, ali pa sploh ne. In ker se delo zavlačuje, se potem zanje seveda mudi, in zato se izvrši vse površno, zanikarno in le navidezno. — Da se o tem prepričamo, treba iti v mestih n. pr. samo zjutraj na trg. Pri mesarjih, pri branjevkah, v prodajalnah in zunaj po trgu, — povsod stoje služkinje v gručah ter — klepetajo. Potem se pa naenkrat domislijo svoje dolžnosti, sedaj se seveda mudi, da ne bo gospa preveč godrnjala. Dekleta torej nakupijo v naglici — (prodajalci jih že dobro poznajo ter jim vrinejo prav lahko najslabše blago) — ter pozabijo včasih kar polovico naročil. Tako treba storiti mnogokrat še enkrat isto, hoditi včasih celo prav isto dolgo pot iznova. Služkinja je zaraditega vsa upehana in trudna; toda nič se ne more oddahniti. Ko se vrne domov, je že skrajni čas, da začne pripravljati za obed. Pa še prav hiteti jej je treba. Zato leti vse vprek, vse gre narobe in dostikrat se kaj potolče. Zakaj? Ker je služkinja tratila zjutraj po nepotrebnem čas, ker si ni mogla zato ničesar pripraviti, ničesar postoriti. In tako gre navadno ves dan. Povsod zamuda, povsod površnost in netočnost.

Potem pa tožijo taki nemarni posli, da nimajo nikdar svobodne minute, da so sužnji, da nimajo nikakih pravic, da smejo šele pozno zvečer v postelj, a morajo vstajati zgodaj zjutraj i. t. d. Ne pomislijo pa, da so vsega tega navadno sami krivi. — Če služkinja zjutraj in dopoldne pridno dela ter štedi s časom, potem se prav lahko po obedu nekoliko odpočije. — Če jo pa čaka delo, ki bi bilo moralo biti storjeno že dan prej ali zjutraj pred zajutrkom, potem pač ne more zahtevati prostosti. Marsikateri posel potrat po dve — tri ure na dan, ne da bi sam sploh kaj vedel za to, in ne da bi se pri tem kaj odpočil; niti on, niti gospodinja nimata nobene koristi od tega.

Zato pa ne morem dovolj toplo priporočati služkinjam, naj bodo vestne in natančne v izvrševanju svojih poslov. To pa ne samo takrat, kadar jim stoji gospodinja za hrbtom. Nasprotno! Ravno kadar ni gospodinja poleg, naj dekleta pokažejo, da tudi same kaj zmorejo, da zaslužijo zaupanje, ki ga stavi gospa vanje.

Mnogo je služkinj, ki prenehajo z delom ter stečejo h kaki sosedi v vas, če gospodinja le odmakne pete. Potem se pa nekatere še hvalijo: »O naša gospa nič ne reče, četudi ne naredim vsega, kar mi naroči; saj ničesar ne zapazi i. t. d.« — Taka gospa navadno že vse prav dobro vidi in sliši, a ima potrpljenje s svojimi posli ter misli, da bo s prizanesljivo dobrohotnostjo

vzbudila v njih čut odgovornosti in vesti. Vsaka gospodinja tudi ne kriči in ne zmerja rada ter ne ponavlja vedno in vedno vnovič stvari, ki jih je treba izvršiti vsak dan in vsak teden enako. Zamalo se jej zdi, da bi ravnala z odraslim, razsodnim dekletom tako, kakor s kakim otročičkom. Če služkinja noče tega razumeti in ne ubogati ter ne zna ceniti takega ravnanja, si poišče gospodinja končno pač drugega vestnejšega posla, ki polaga večjo vrednost na lepo spoštljivo ravnanje.

Služkinja, ki pozna in izvršuje svoje dolžnosti ter stori včasih tudi nekoliko več kot je treba, služkinja, ki je urna, vestna, poštena in samostojna, je pravi biser in gospodinja se kar trgajo zanjo. Godi se jej povsod dobro ter zasluži več kot kaka trgovska pomočnica, pisarica, kontoristinja ali slabo plačana poštna odpraviteljica, ki sedi ves dan v pisarni in mora neprestano delati z nervozno naglico. Služkinja dobiva v dobrih hišah izvrstno hrano, ima čedno stanovanje ter dobiva 16—30 K mesečne plače ali še več.

Neprecenljive vrednosti je za služkinjo, ako zna biti potrpežljiva. Vsak stan ima pač svoje težave, in delati vedno le po volji drugih vsekakor ni vedno prijetno. Toda pomisliti je treba, da nima posel drugih skrbi kakor izvrševati naloženo delo, medtem ko ima gospodinja morda skrbi, o katerih se služkinji niti ne sanja.

Nekatere služkinje so tudi silno jezične. Vtikajo se v tuje razmere, posluškujejo, opravljajo ter raznašajo vso hišo. Domišljajo si, da so poklicane soditi vsakogar. Da se vse boji take služkinje, se razume samo ob sebi.

Lepa čednost posla je, da je varčen. Varuj vsako reč v hiši, kakor da je tvoja last. Hrani pri kuhanju, pri kurjavi, pri luči ter sploh povsod, kjer le moreš. Računaj nekoliko in videla boš, kako velikanske stroške ima gospodinja, kjer je večja družina. Ne povečuj torej teh stroškov in z njimi gospodinjinih skrbi, temveč trudi se, da jih zmanjšaš.

Glede poštenosti bodi služkinja jako natančna ter naj ne daje niti v malenkostih gospodinjini povoda, da bi jej ne mogla popolnoma zaupati.

Kakor naj gospodinja nikdar ne pozabi, da je tudi služkinja človek, ki trpi duševno in telesno, tako naj ima tudi posel toplo in rahločuteče srce za svojo gospodinjino in sploh za vso hišo.

Svojega svobodnega časa naj ne porablja služkinja s svojimi prijateljicami in moškimi v slaboglasnih zabaviščih ali v slaboznanih in razupitih gostilnah, nego naj si privošči včasih kako plemenitejšo in koristnejšo zabavo. Ako pa že gre v gostilno, naj si izbere tako, ki je na najboljšem glasu, kjer so gostje le dostojni ljudje.

Dandanes zahtevamo tudi že od služkinj, da so izobražene ter da so zavedne Slovenke, ki govore lep, čist, slovenski jezik. Dandanes se že od hlapcev in

dekel zahteva, da se znajo lepo vesti, da niso nerodni, surovi in nevedni. In čim izobraženejši je človek, tem boljše se mu godi, ker ima pravico do večjega ugleda.

Napredek časa stavlja do človeka vedno večje zahteve in tudi na posle vpliva napredujoča doba tako, da zahtevajo delodajalci skoraj brez izjeme od svojih uslužbencev duševne in srčne izobrazbe in telesne olike. Zato mora tudi posel — dekla ali hlapec — imeti vedno in povsod odprta ušesa in odprte oči ter truditi se, da se lika in mika dalje. V ta namen pa so najboljše in najlažje sredstvo knjige in časopisi.

Beri torej, kadar utegneš in ne ubijaj časa z neumnim blebetanjem, opravljanjem in nespodobnim šaljenjem! Uporabljaljaj vsako minuto na korist svojega zdravja in duha!

Mnogo je poslov, ki nimajo za izobrazbo prav nič smisla, pač pa se oblačijo šopirno in drago, da ni možno razločiti gospodinja od dekleta. Mesto da bi se nosile skromno in ponižno, a čisto in snažno, se oblačijo nekatere služkinje v žamet in svilo, obešajo nase trakove, čipke in zlatnino, v žepu pa nimajo beliča. Pametnejše bi storile, če bi varčile in devale na stran svoje prihranke za starost, za bolezen ali pa za ustanovitev lastne hiše.

Marsikatera služkinja si pridobi dobrega ženina, a ga hitro zopet izgubi, ko izve ženin, da nima nevesta ničesar družega, kakor to, kar nosi na sebi. Marsikakšna sreča se je že ubila zaradi lažnjive potratnosti in bahatosti.

Sploh pa naj dekleta nikar preveč ne hrepene prezgodaj po samostojnosti! Mnogo je poslov, ki so prepozno spoznali, za koliko so bili na boljšem, dokler so služili, kakor potem, ko so dosegli toliko zaželjeno samostojnost. Boriti so se morali poslej s težavami in skrbmi, o katerih se jim prej še sanjalo ni.

Žalostna istina je, da so služkinje večinoma silno lahkomišelnje glede moštva. Vsaka stremi za tem, da bi se omožila čim preje ter bi postala tako samostojna gospodinja. Zakon jim je raj, v katerem je vse svetlo, sladko in lahko. In v tej slepi domišljiji so slepe in gluhe, da ne vidijo in ne slišijo resnice. Dober jim je že vsak lenuh in postopač, samo da ima brke pod nosom. Seveda jih postane mnogo žrtev breznačajnih in nesramnih lopovov, ki izkoriščajo dekleta dotlej, dokler jim nimajo vzeti ničesar več... Zaman so potem vse solze, vse kletve in vse molitve. Denar in čast sta izgubljena in ne vrne ju več moč nobena. Nekdaj lepa in živahna deklica se izpremeni kar čez noč v obupano, žalostno in osramočeno beračico, s katero pa nima nihče usmiljenja.

Marsikatera bivša služkinja se pa tudi v zakonu kesa, da ni ostala služkinja samica, ki je imela v tuji hiši vsega dovolj in malo skrbi, dočim ima v svojem domu bolezen, lakoto, tepež in nesrečo. — Tedaj šele verjame, da je podlaga sreče le enakost značaja

Najboljša je Zvezdna cikorija!

moža in žene, pridnost in skromnost obeh in resnična ljubezen. Žal, da je že prepozno!

Ženska čast je najdragocenejši zaklad, kar ga je dala stvarnica; ženska čast je zaklad, ki ima vrednost le popolnoma nedotaknjen in neoskrunjen, ki pa izgubi mahoma vse, ako se tudi le za hip lahkomišelnost izpostavlja. V tem oziru ni med žensko častjo visoke gospodične ali ponižne dekle, princese ali služkinje prav nobenega razločka. Deviška čistost je krasna in sveta, pa naj jo vidimo na kronani glavi ali na kmetiški pastirici.

Ako izgubi ženska čast, jej ne pomaga ne denar, ne ugled, ne lepota, ne učenost; zaničevana in prezirana je.

To velja tudi za čast poslov. Dekla, ki je padla in izgubila čast, dobi le težko službo; povsod jo gledajo nezaupno in neprijazno. Boje se pač, da bi se padec ne ponovil in da nakoplje hiši novo sramoto. Najmanjši pregrešek v hiši se jej zelo zamerja in poslušati mora najhujše žalitve.

Na svojo čast mora paziti vsaka ženska, najbolj pa mora ščititi svoje poštenje služkinja. Pazi pa naj tudi, da ga ne izgubi v lastni hiši, da ne pade v mrežo, ki jo ji morda nastavlja domači sin ali celo gospodar. Vse je možno na svetu in marsikdaj se je že pripetilo, da so postale služkinje žrtve svojih gospodarjev. Pokorščina ima tudi za posle svoje meje in nihče ne more nikdar in nikjer zahtevati, da bi se služkinja morala pokoriti strasti gospodarja ali gospodarjevega sina. Ako bi služkinja ne imela v tem oziru miru v hiši, naj zapusti takoj službo. Ako pa bi jo kdo žalil in jej storil dejansko krivico, naj se gre brezobzirno pritožiti k sodišču. S tem bo obvarovala škodo in sramote vse svoje naslednice.

Slovenski posel, spoštuj samega sebe, da te bodo spoštovali tudi drugi. Stori rad in z veseljem svojo dolžnost in — kadar treba — še več; potem te bodo ljubili oni, ki jim služiš! Potem postaneš resničen član družine, s katero boš delil veselje in žalost prav tako, kakor domača hči ali domači sin!

Ivanka Smrekarjeva.

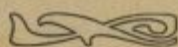

Nova ljubica.

Saj res je, da ljubica tvoja ima
prelepe rumene dukate
in svilo in žamet in bisere
in strice in tete bogate.

Pa dote obilo in balo težko
in še več ima ljubica tvoja;
a jaz? — Jaz pa imam svoj ponos,
pa te ji prepuščam brez boja.

Nilka C. S.

Prazen okvir.

Angleški spisala George Egerton.

Bil je preprost, čeden majhen okvir, kakršnega moremo kupiti za nekaj novcev v vsakem bazarju. Narezljani les je bil belo lakiran, znotraj pa obrobljen z bledomodrim baršunom. Edina posebnost tega okvirja je bila, da je bil prazen. In vendar je stal sredi ob robu peči v spalnici, ki nikakor ni bila bogato opremljena. Noben kos pohištva ni sodil h drugemu, bila je prav tipična sobica penzionatov.

Kdor je ohranil navado otrok, nadeti mrtvim stvarjem človeške lastnosti, ta si je mogel domišljati, da se plapolajoči plamen ognja zabava s tem, da prikazuje iz uboštvu sobice baš samo svetle stvari. Poigraval se je na srebrno okovanih krtačicah in na fino izbrušenih stekleničicah parfimov na toaletni mizici, — skakal je po koncih koketnih, malih šolenčkov in po jekleni zaponki kovčga tam v kotu; pri tem pa je širil po sobi tisti mamljivi svit domačnosti, s katerim more napraviti nežna ženska roka tudi najodurnejši prostor prikupljiv.

Tedaj je vstopila ženska, čudovito mehkotna in milobna v vsem svojem kretanju. Zdela se je, kakor bi lahko plavala, ne da bi gibala roke ali noge. Njeni prsti so polzeli naglo preko gumbov obleke, v hipu se je osvobodila; krilo je padalo za krilom dokler ni bila skoraj gola. Oblekla se je v nočnico in v komodno volneno haljo, smuknila je z nagimi nogami v kožuhaste šolne s tako kretnjo, kakor da se je s tem osvobodila tudi nekega duševnega pritiska. Karkoli je storila, vse se je zgodilo tako naglo, da je bila izvršitev skoraj bolj hitra, kakor doba dejanja samega.

Ženska je omahnila v stol pred pečjo, sklenivša roke za svojo glavo ter je strmela v žareče oglje. Plamen ognja, ki jo je obseval od spodaj navzgor, je spačil uprav kruto njeno lice; neusmiljeno, kakor ljubosumna tekmovalka je razsvetljeval in nekako podčrtaval sledove, ki so jih zapustili v njenem obrazu preživeli duševni boji. Črte na njenih nežnih in misli polnih sencih so postale strožje, dvojna guba med nepravilnimi obrvmi njenih pametno zročih oči je bila videti globočja. Njen obraz je bil bolj značilen nego lep. Devet izmed desetih moških bi šlo brezbrizno mimo nje, deseti pa bi prodal zanjo svoje izveličanje. Brada je bila ostro rezana, obraz je kazal odločnost, v podbradku je bila majhna jamica. Njene oči niso govorile, a ostre so bile, preiskujoče ter zasledujoče rajši tuje misli, nego bi razkrivale lastne. Ves obraz je izdajal izredno moč in samostojnost. Samo usta so nasprotovala temu; — strastna bujnost zgornje ustnice z nemirnimi koti in majhna, tenka spodnja ustnica, ki se je nekam boječe skrivala pod zgornjo, je bila porok, da navidezna resnost ni prevelika.

Preko njenega obličja je bila razlita rahla blekota, lahko trepetanje jej je prešinjalo život. Njen duševni boj je vplival na zunanost prav tako kakor jedka tekočina na občutljivo pločo; jeza, porogljivost, sočutje in zaničevanje so se pojali kakor sence preko njenega obraza. Njene oči pa so visele na praznem okviru, in prazni beli prostor je zadobil življenje zanjo. Spomin je izpolnil okvir s sliko, katero je oklepal nekdanj v rahlem objemu. Ta slika je kazala moža, nenavadnega tudi med najlepšimi moškimi, z bujnimi, nazaj počesanimi lasmi, ponosno vzravnanega, ki je delal na vsakogar vtisk velikega samostojnega in zmagujočega genija. Poteza okoli ust in močni vrat sta izdajala krepko, nepremagljivo naravo. Čutila je neodoljivi nasmehljaj njegovih oči, katerih pogled jo je storil slabo kakor otroka in krotko kakor gladnega ptiča . . .

S tihim, tožečim glasom je iztegnila ženska roke, ki so jej pa naglo omahnile, in strmela je, vglobljena v spomine, v svoje roke in na bele svoje gležnje. Zaprla je oči, in solza za solzo je tekla izpod njenih vek, potočila se je preko njenih lic ter padla v naročje. Ni ihtela, plakala je brezglasno, in prav kakor da ima ono pismo še danes v rokah je čitala besede, ki so zapečatile njeno osodo:

»Ti me ljubiš, vem, ti polovica mojega bitja! Ti me potrebuješ, da izpolniš svoje življenje, kakor potrebujem jaz tebe, ti dobro, siadko deklet!

Ti nežna, slabotna, drobna stvarica s svojo krepko voljo in s svojim velikim bogatim srcem!

Ti čarovnica s čisto, belo, žarko dušo! Poljubljam tvoje ročice (tako majnih še nisem videl na svetu), tvoje ozke otroške rokavice, ki so tako mehke in hladne kakor snežinke!

Dušica, pridi, potrebujem te, — sedaj, — vedno! Bodi moja, delaj, živi z menoj, ti, moje bitje, moja kraljica!

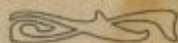
Ljubim te, obožavam te, — toda moja načela so ti znaša. Ne morem, nočem se vezati s kako postavno ali versko zvezo. Svobodno in neovirano hočem vedno storiti samo to, kar se mi zdi pravo. Če hočeš priti k meni s polnim zaupanjem, podarim ti se pošteno in odkritosrčno, tvoj hočem biti kolikor hočeš, tvoj za veke. Klečal bom pred teboj — ah, zakaj neki tako rad klečim pred teboj? — ne morda iz plahe spoštljivosti, ampak iz hrepenenja klečati pred teboj in le pred teboj.

Pridi!

Leči hočem k tvojim nogam — tvoj suženj hočem biti.«

In ona mu je odgovorila: »Ne« ter se je poročila izmed števila svojih čestilcev z onim, ki se jej je zdel najbolj primeren zanjo. — — —

(Konec prih.)

Iz ženskega sveta.

Prvoboriteljica za pravice ženstva. — 13. marca je umrla v Rochestru velika, po vsem svetu znana ženska prvoboriteljica Susan Brownell Anthony, ki je že l. 1848. prisostovala v svoji ameriški domovini prvi konferenci za žensko volilno pravico. Mis Anthony je živela življenje polno resnega dela. Ves svoj čas, svoje delovanje, svoje premoženje, svojo mladost, svojo moč in svojo starost, vse svoje misli in svoja čustva je žrtvovala ta nenavadna žena svojim idejam. Bila je učiteljica, a se je odpovedala svojemu poklicu, ostala je samica, samo da bi je nič ne motilo, nič ne odvrčalo od delovanja za žensko duševno in telesno osvobojo. 60 let se je borila mis Anthony za žensko politično enakopravnost. V času, ko je začela svoje delovanje, je bila ženska, ki nastopa javno in zahteva tudi za svoje tovarišice pravice, ki jih uživajo možje, nekaj smešnega, zaničevanja vrednega. Zato so jo zapustili celo njeni prijatelji, tako da je dolgo časa nadaljevala osamljena svojo trnjevo pot. Potovala je križem po deželah, po železnici, z vozom, s pošto ali peš. Včasih je spala po cele mesece vsak dan drugod, a vkljub temu si je ohranila dovolj svežosti, da je govorila z navdušenjem o tem, kar jej je polnilo blago dušo. Povprečno je imela Susan Brownell Anthony po 75—100 shodov na leto, in na vseh teh shodih je sama govorila. Odprava suženjstva, pravni položaj žene v javnem in zasebnem oziru, politična enakopravnost, — za to se je potezala mis Anthony vse svoje življenje. In kdor zasleduje, kakšne pravice in kakšna mesta zavzema danes ameriško ženstvo, ta mora priznati, da je izvršila Susan Anthony nad vse častno svojo nalogo. — Na kongresu v Berlinu l. 1904, katerega se je udeležila mis Anthony kot 84-letna starka, se je pripeljala nalašč zato iz Amerike. Predsedovala je kongresu ter je bila povsod središče največjega zanimanja in spoštovanja. Tudi tu je z njej lastno energijo vedno in vedno nanovo povdarjala, da si mora ženska predvsem pridobiti pravico, da sme javno govoriti in svetovati, kjer gre za blagor celote. Seveda je imela mis Anthony, kakor vsi veliki ljudje, tudi dokaj nasprotnikov. Toda gotovo je nekaj vzvišenega na človeku, ki je imel pogum in vztrajnost zasledovati vse svoje življenje jasno začrtan cilj — osvobojo ženske. Zato pa so lahko poleg Američank vse ženske kulturnega sveta ponosne, da je živela kdaj Susan Brownell Anthony. Njeni cilji so cilji izobraženega ženstva na svetu in njeno ime mora biti naš program. Slava jej!

Gospa Curie, udova po znanem iznajditelju radija in njegova zvesta sodelovka pri fizikalnih raziskovanjih, je imenovana naslednikom svojega moža, Petra Curie na stolici za fiziko vseučilišča Sorbone v Parizu.

Žena in politika. Na Francoskem izhaja od začetka t. l. ženski list »Le Journal du Progres feminin«,

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

ki se bavi samo s političnim in pravnim položajem žene ter deluje na to, da postane ženstvo popolnoma enakopravno z moškimi. Urednica tega lista je gospa Jane Misme. — Pod predsedstvom gospice Hubertine Auclert se je tudi osnovalo žensko društvo »Le Suffrage des Femmes«, ki si je stavilo nalogo priboriti ženstvu politične pravice.

Večkrat se klatijo po slovenskih krajih razni agenti nemških in židovskih tvrdk ter priporočajo svoje nemške in židovske izdelke, celo po dve ali tri škatljice puste v vsaki hiši brezplačno. To pa delajo zategadelj ker si hočejo Nemci in židi pridobiti naše gospodinje kot odjemalke za svoje blago. Premotili bi jih radi, češ le naše blago kupujte, le to je dobro in pristno.

Mnogokrat je »Slovenska Gospodinja« priporočala svojim cenj. bralkam, naj se držijo gesla svoji k svojim. Zakaj bi Slovenci rabili nemške in židovske izdelke, zakaj bi podpirali naše narodne nasprotnike, ljudi, ki niso nikoli nič storili v naš prid, pač pa nam škodujejo, kjer le morejo in tudi radi vtaknejo v žep naš groš. Slovenke! imamo narodno podjetje Prvo jugoslovansko tovarno kavnihih surogatov v Ljubljani! Kupujte izdelke te tovarne. Ti izdelki nosijo kot svoj znak Zvezdo s polmesecem. Rabite le Zvezdno cikorijo, saj je danes tako izborna, da prekaša vse druge kavine surogate (cikorije). Da je res dobra, kaže že to, da se povsod zahteva.

To spoznavajo tudi naši nasprotniki. Čutijo, da so se začele zavedati naše gospodinje, da kupujejo slovenski izdelek, Zvezdno cikorijo, katera vedno bolj izpodriva nemške in židovske izdelke.

Torej pozor gospodinje! Pazite pri nakupovanju na znak: Zvezda s polmesecem. Zahtevajte izključno le zvezdno cikorijo, ter podpirajte le domača narodna podjetja.

Če Vam pa pride zopet kak usiljivec hvaliti in ponujati nemške in židovske izdelke, pokažite mu vrata in spomnite se, da ste Slovenke, da je treba podpirati domača, narodna, podjetja.

Naša naročnina.

Z veseljem moramo omeniti, da nam dohajajo dan za dnevom naročila na »Slovensko Gospodinja«. Sicer počasi se seznanjajo Slovenke s tem edinim slovenskim ženskim listom, ali vendar sčasoma bo in mora biti »Slovenska Gospodinja« v vsaki slovenski hiši doma, saj je naša naročnina tako nezatna in lahka, da jo pač vsaka Slovenka lahko žrtvuje.

Le one listke, ki so pod pokrovcem vsake škatljice Zvezdne cikorije, je treba nam poslati in s tem se že naroči »Slovenska Gospodinja«.

Z današnjo številko končamo prvo polletje tega leta in zato prosimo vse one cenj. naročnice, ki nam še niso poslale ali pa le malo število listkov, da to store da jim lahko pošljamo še naprej »Slovensko Gospodinja«.

Prosimo pa tudi vse svoje cenj. naročnice in vse Slovenke, da priporočajo in razširajo »Slovensko Gospodinja«, da kupujejo le Zvezdno cikorijo in nam pošljejo one listke kot naročnino.

Razširjajte in priporočajte edini ženski list »Slovensko Gospodinja« in pa edini slovenski izdelek te stroke: Zvezdno cikorijo.

Naše naročnice same govore, da je »Slovenska Gospodinja« res dober list. Kakor sem omenil, nam dohajajo vsak dan naročila na »Slovensko Gospodinja«. Naše naročnice nam pa tudi pričajo, da je edini slovenski izdelek: Zvezdna cikorija izvrstna in da more izpodriniti vse nemške in židovske cikorije.

Sicer je imela spočetka tudi Zvezdna cikorija nekaj napak ali teh se je že pred dvema leti iznebila in danes je izvrstna. Ako katera gospodinja trdi, da ni dobra, ali cikorije ne pozna ali pa je zlobna. Danes je Zvezdna cikorija izvrstna in ako komu prej ni ugajala, naj poskusi zopet in gotovo bo zadovoljen.

Iz sledečih dopisov, ki smo jih sprejeli od nekaterih naročnic, se same prepričate, kako sodijo naročnice o »Slovenski Gospodinja« in o izdelkih, ki jih priporoča »Slovenska Gospodinja«.

Slavno uredništvo!

Štejem si v dolžnost najiskrenejše se Vam zahvaliti za »Slovensko Gospodinja«. Bodite tako prijazni in mi še nadalje pošiljajte Vaš cenj. list, ker želim biti naročnica.

Pošiljala Vam bodem vedno one listke in tudi agitirala, da bodo tudi druge kupovale Vašo cikorijo.

V naši družini se zanimamo za »Slovensko Gospodinja«, ker nam jako ugaja. Ta list je kakor nalašč za Slovenke.

Pozdrav!

Marica Primožič, Trst.

Slavno uredništvo!

Pošiljam Vam 16 listkov od cikorije in si naročim »Slovensko Gospodinja«, katera se mi zelo dopade. Pa tudi z Vašo cikorijo sem zadovoljna in jo zategadelj tudi drugim toplo priporočam.

Vas pozdravi J. Barbiš, Šembije.

Slavno vodstvo Jugoslovanske tovarne!

Tukaj Vam zopet pošljam listke od Vaše cikorije, ker vedno to kupujem. Kavini surogati iz Jugoslovanske tovarne so izvrstni in edino pravi.

»Slovenska Gospodinja« pa uči, kako naj gospodinja skrbi in dela ter živi.

Z vsem spoštovanjem udana

Josipina Kocjančič-eva
v Preseki.